

Kráska z Ameriky

ATRAKTÍVNA A NÁPADNÁ

Morka divá je v Amerike najväčším hrabavým vtákom, ktorý je rozšírený ako jediný druh a delí sa na sedem geografických poddruhov: mexická, Merrimova, Rio Grande, floridská, východná, Gouldova a Anustova. Do Európy sa dostala v roku 1519 zásluhou španielskeho vojaka a dobyvateľa Francisca Fernandez de Cordoba a už koncom 16. storočia sa stala populárnym pokrmom na anglických kráľovských banketoch.

Prvých desať

Prvý pokus o introdukcii morky divej na Slovensku urobili v Jelenoci v roku 1871, keď Karol Forgáč doviezol z Ameriky desať jedincov. Z neznámych príčin sa jej u nás

Morka divá (*Meleagris gallopavo*) žijúca na Slovensku nie je pôvodný druh. Pravlasť má v Severnej Amerike, ale aj v Mexiku a v podstate je predkom našej morky domácej.

Kuriatka zostávajú pod dohľadom matky až do veku troch mesiacov. Potom ju opúšťajú.

neveľmi darilo. V prvých rokoch sa aj množila, ale postupne celkom zmizla. Jej aklimatizácia sa vtedy zdôvodňovala pozitívnymi rodovými vlastnosťami. Vo veľkej miere ničí hmyz i larvy a je odolná proti náhlym klimatickým zmenám, ktoré sú charakteristické pre európske podnebie. Hoci rada navštevuje násypce, neudomáčuje sa, má chutnú divinu a poľovanie na ňu poskytuje rovnaký zážitok ako lov na veľkú pernatú zver. Chovu morky sa viac darilo na veľkostatku A. Breunera v Želiezovciach, kde prvé jedince vypustili v roku 1886. V tom čase ju začali vypúšťať aj do iných revírov Slovenska a v skromnom počte ju chovali asi na desiatich veľkostatkoch.

Privezené z Kanady

S výnimkou niekoľkých menších chovov je v súčasnosti jedinou časťou našej krajiny, kde voľne žijú morky divé, lokalita okolo Trnovca nad Váhom na západe Slovenska. Táto oblasť je pomerne teplá, vlhká, s krovinami a malinčím. Na jar sa tu vylievajú vody blízkeho Váhu. Revír je porovnateľný s ich pôvodnou domovinou v Amerike. Potvrdili to i zahraniční

Tokanie sa začína koncom februára. Morka vábi samca pišťaním.

Vo veľkej miere ničí hmyz i larvy a je odolná proti náhlym klimatickým zmenám, ktoré sú charakteristické pre európske podnebie.

Moriak je omnoho väčší ako morka. Má nápadné kožné laloky na hlave a väčší chvost.

Živí sa semenami burín, kultúrnych tráv, obilnín, ale aj bobuľami a vegetatívnymi časťami rastlín.

poľovníci, ktorí majú skúsenosti s lovom morky nielen u nás, ale aj v jej pravlasti. Pôvodné jedince sem boli privezené koncom minulého storočia z Kanady. Z nich sa postupne odchovali ďalšie. Chov sa rozvíjal tak úspešne, až sa spravili prvé pokusy s ich vypúšťaním do voľnej prírody. O štyri roky neskôr už začali hniezdiť a boli zaznamenané aj prvé prírastky. Dnes túto atraktívnu zver vyhľadávajú najmä poplatkoví lovcia z okolitých krajín, ktorí oceňujú blízkosť „kúska Ameriky“ bez potreby cestovať lietadlom.

Súboje bývajú tvrdé

Lesklé a farebné operenie morky je dosť nápadné a moriak navyše zdobí ešte mohutný lalok zdurenej kože na krku a dlhý kožený strapek visiaci cez špičku zobáka. V niektorých prípadoch samec dosahuje hmotnosť až do 20 kg, poväčšine je to však len okolo 15 kg. Samica je omnoho menšia.

Moriaky so spustenými krídlami hlasno hudrujú a chvostové perá rozprestierajú do veľkého vejára.

Každý samec sa snaží oplodniť čo najviac samíc.

Koncom zimy, keď sa o slovo hľadási púť rozmnožovania, sa samice ozývajú pišťaním. Na vábivé pišťanie moriek prilietajú na tokanisko moriaky. Vidieť ich pri tokaní je veľkolepý zážitok. Majú spustené krídla, pričom ručné letky sú na konci obrátené nahor. Chvostové perá sú rozťahnuté a preklopené až na chrbát, krčné vzdušné vaky na holých záhyboch kože sú nafúknuté. Perie, ktoré vždy zažiarí v tých najkrajších far-

bách, je našuchorené. Moriaky sa pritom pohybujú drobnými skokmi a vydávajú hlboké, pridusené, hundravé zvuky. Ak je samcov viac ako samíc, vznikajú medzi nimi tvrdé súboje, ktoré sa často končia smrťou protivníka. Moriak má na hrudi hubovitý prívěsok, ktorý sa na predjarí naplní tukom. Z tejto rezervy čerpá energiu, pretože počas tokania skoro vôbec neprijíma potravu a na jeho konci je dosť vysilený.

V sfarbení moriaka
prevládajú tmavé odtiene
hnedej, medenej až
takmer čiernej
farby s výrazným
kovovým leskom.

Počas tokania moriak vydáva
hlboké, pridusené hudravé zvuky.

Koncom zimy, keď sa o slovo
hlási pud rozmnožovania,
sa samice ozývajú pišťaním.
Na ich vábenie prilietajú na
tokanisko moriaky.

Podľa štetky na hrudi ide o mladšieho moriaka.

Morky divé - samice.

Málo ostražité

Samica neskôr znáša do plytkého hniezda, ktoré vystelie suchým lístím, až 20 vajec. Kurčatá sa liahnu po 28 dňoch inkubácie a po desiatich dňoch už môžu lietať a hradovať na stromoch. Sú však veľmi citlivé na dážď a chlad. U nás sa liahnu v predjarí, keď býva viacej zrážok a denné teploty značne kolíšu, preto väčšina mláďat uhynie. Morky sa rady prehrabujú v opadanom lístí v lesoch alebo ozobávajú nízko rastúce byliny. Živia sa mäkkými plodmi, trávou, púčikmi, žaludmi, korenkami, semenami a hl'uzami. Požierajú aj nájdené zdochliny, rôzne ulitníky a veľké množstvo škodlivého hmyzu. Obľubujú pásavku zemiakovú, ktorá – takisto ako zemiaky – pochádza z rovnakej oblasti ako morky. Potravu požierajú vcelku a všetku

Morka divá je starostlivá matka.

prácu s jej trávením a drvením nechávajú na svoj svalnatý žalúdok. Prehltávajú aj drobné kameňky, ktoré pomáhajú pri mechanickom spracovaní potravy. Staršie morky znášajú naše klimatické podmienky dobre, neprekáža im ani mrazivé zimné obdobie. Úbytok základných jedincov vo

voľnej prírode je zapríčinený malou ostražitosťou a únikovou vzdialenosťou nielen pred prirodzenými predátormi, ale i pred človekom. Veľa škôd spôsobujú najmä líšky, s ktorými sa moriaky púšťajú do súbojov a iba výnimočne vyviaznú len s poraneniami. Morku divú človek lovil dlhé stáročia.

Kurčatá sa liahnu po 28 dňoch inkubácie a po desiatich dňoch už dokážu lietať a hradovať na stromoch.

Slávny francúzsky gastronóm Savarin považoval morku za jeden z najlepších darov, ktoré dostala Európa od Nového sveta.

Morka divá má veľa prirodzených nepriateľov. Chráni sa pred nimi aj tým, že spáva na stromoch.

čia. Aj u nás sa v súčasnosti tento druh zveri rozširuje a udomácňuje v niektorých revíroch. Verme, že po viacerých pokusoch a skúsenostiach s chovom sa jej tu bude dariť. Podľa zákona o poľovníctve je morka divá poľovnou zverou s časom lovu od 1. októbra do 31. decembra pre obe pohlavia, kohút, moriak sa loví aj od 15. marca do 15. mája.

Text a fotografie: Jozef Ferenc

SKVELÝ DAR

Dindonofil

Pečená morka (spočiatku divá, dnes domáca) sa stala neodmysliteľným pokrmom významného amerického sviatku – Dňa vďakvyzďania, ktorý sa oslavuje od 17. storočia. Jeden zo zakladateľov USA Benjamin

Franklin bol presvedčený, že symbolom krajiny sa mal stať namiesto orla práve moriak. V januári 1784 napísal Franklin svojej dcére Sarah, že „orol má zlú povahu, často sa správa ako odporný chudák. Morka je oveľa úctyhodnejší vták, navyše má pôvod v Amerike“. Slávny francúzsky gastronóm Jean Brillat-Savarin považoval morku za jeden z najlepších darov, ktoré dostala Európa

od Nového sveta. Počas svojho pobytu v Hartforde (štát Connecticut) v októbri 1794 ulovil divého moriaka a sám ho aj pripravil. Pokrm bol taký delikátny, že Brillat-Savarin sa okamžite vyhlásil za milovníka moriek – dindonofila. Moriakovi venoval aj jednu stať svojej knihy Fyziológia chuti (Úvahy o gastronómickom umení).

Zdroj: Palm Beach Daily News

Staršie morky znášajú naše podnebie dobre.

